

Hogyan gondolkodnak a közgazdászok?

A közgazdász mint tudományos kutató

- Közgazdaságtan= tudomány
- Közgazdászok= tudósok
 - Elméletek felállítása
 - Adatgyűjtés
 - Adatelemzés
 - Elmélet igazolása vagy elvetése
- Tudományos módszer
 - a világ működésére vonatkozó elméletek tárgyilagos megalkotása és tesztelése

A közgazdász mint tudományos kutató

Tudományos módszer: megfigyelés, elmélet, és még több megfigyelés

- Megfigyelés
- Elmélet
- Kísérletek végrehajtása
 - Nehéz / lehetetlen
- Megfigyelés
 - Természetes kísérletek fokozott vizsgálata - történelem

A közgazdász mint tudományos kutató

A feltételezések szerepe

- Feltételezések
 - Leegyszerűsítik a bonyolult világot
 - Könnyebb megérteni
 - Irányítja a gondolkozást – a probléma lényege
- Különböző feltételezések
 - Különböző kérdések megválaszolására
 - Rövidtávú hatások
 - Hosszútávú hatások

A közgazdász mint tudományos kutató

Közgazdasági modellek

- Ábrák & egyenletek
- Sok részlet elhagyása
- Így láthatjuk meg, hogy mi az ami igazán fontos
- Feltételezésekkel építkeznek
- A valóság leegyszerűsítése annak érdekében, hogy jobban megérthessük azt

A közgazdász mint tudományos kutató

Az első modellünk: A körkörös folyamatára

- Körkörös folyamatára
 - A gazdaság vizuális modellje
 - Megmutatja, hogy hogy folyik át a pénz a piacokon, a háztartások és a vállalatok közt
- Döntéshozók
 - Vállalatok & Háztartások
- Piacok
 - Jószágok és szolgáltatások piaca
 - Termelési tényezők piaca

A közgazdász mint tudományos kutató

Az első modellünk: A körkörös folyamatára

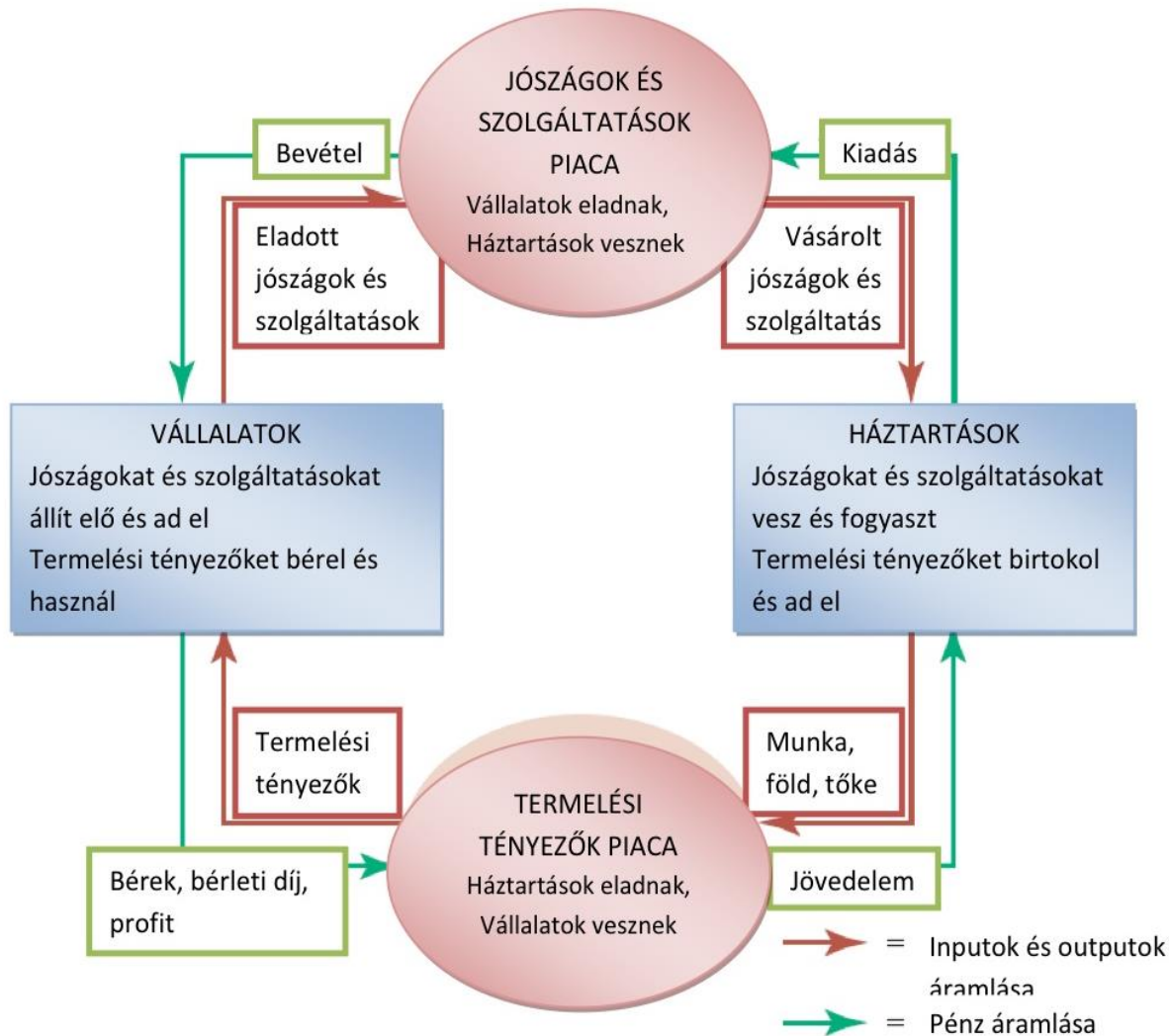
- Vállalatok
 - Jószágokat és szolgáltatásokat állít elő
 - Termelési tényezőket / inputokat használ fel
- Háztartások
 - Termelési tényezőket birtokol
 - Jószágokat és szolgáltatásokat fogyaszt

A közgazdász mint tudományos kutató

Az első modellünk: A körkörös folyamatára

- A jóságok és szolgáltatások piaca
 - Vállalatok – eladók
 - Háztartások – vevők
- Az inputok piaca
 - Vállalatok – vevők
 - Háztartások – eladók

A körkörös folyamat

Ez az ábra a gazdaság szerveződésének egy vázlatos megjelenítése. A döntéshozók a háztartások és a vállalatok. A háztartások és vállalatok a jószág- és szolgáltatáspiacon (ahol a háztartások vevők, a vállalatok eladók), valamint az termelési tényezők piacán (ahol a vállalatok vevők, a háztartások eladók) találkoznak. A külső nyilak a pénz, a belső nyilak pedig az odatartozó inputok és outputok áramlását mutatják.

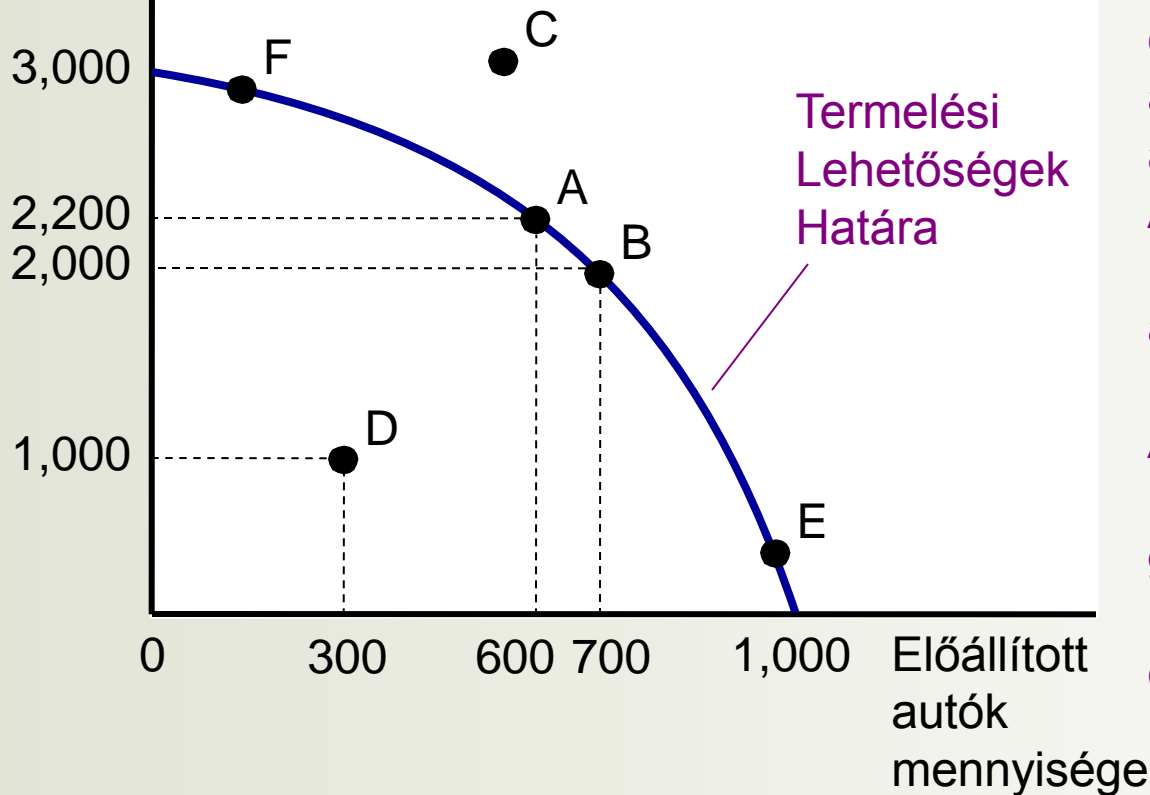
A közgazdász mint tudományos kutató

Második modellünk: A termelési lehetőségek határa

- Termelési lehetőségek határa (TLH vagy PPF)
 - Egy grafikon
 - Olyan output-kombinációk, amiket a gazdaság képes megvalósítani
 - Adottak az elérhető
 - Termelési tényezők
 - Termelési technológia

A termelési lehetőségek határa (PPF)

Előállított
számító-
gépek
mennyisége

A termelési lehetőségek határa megmutatja azokat az output-kombinációkat – ebben az esetben autókat és számítógépeket – amiket a gazdaság elő tud állítani.

A gazdaság bármilyen kombinációt elő tud állítani ami a határon belül vagy rajta van.

A határon kívüli pontok nem megvalósíthatók a gazdaság számára rendelkezésre álló erőforrásokkal.

A közgazdász mint tudományos kutató

- A termelés hatékony szintje
 - A gazdaság a maximumot állítja elő
 - A szűkös erőforrásokból
 - A termelési lehetőségek határán lévő pontok
 - Átváltás:
 - Az egyetlen mód, hogy az egyik jószágból többet csináljunk ...
 - ... hogy kevesebbet csinálunk a másik jószágból.
- A termelés nem hatékony szintjei
 - A termelési lehetőségek határán belül lévő pontok

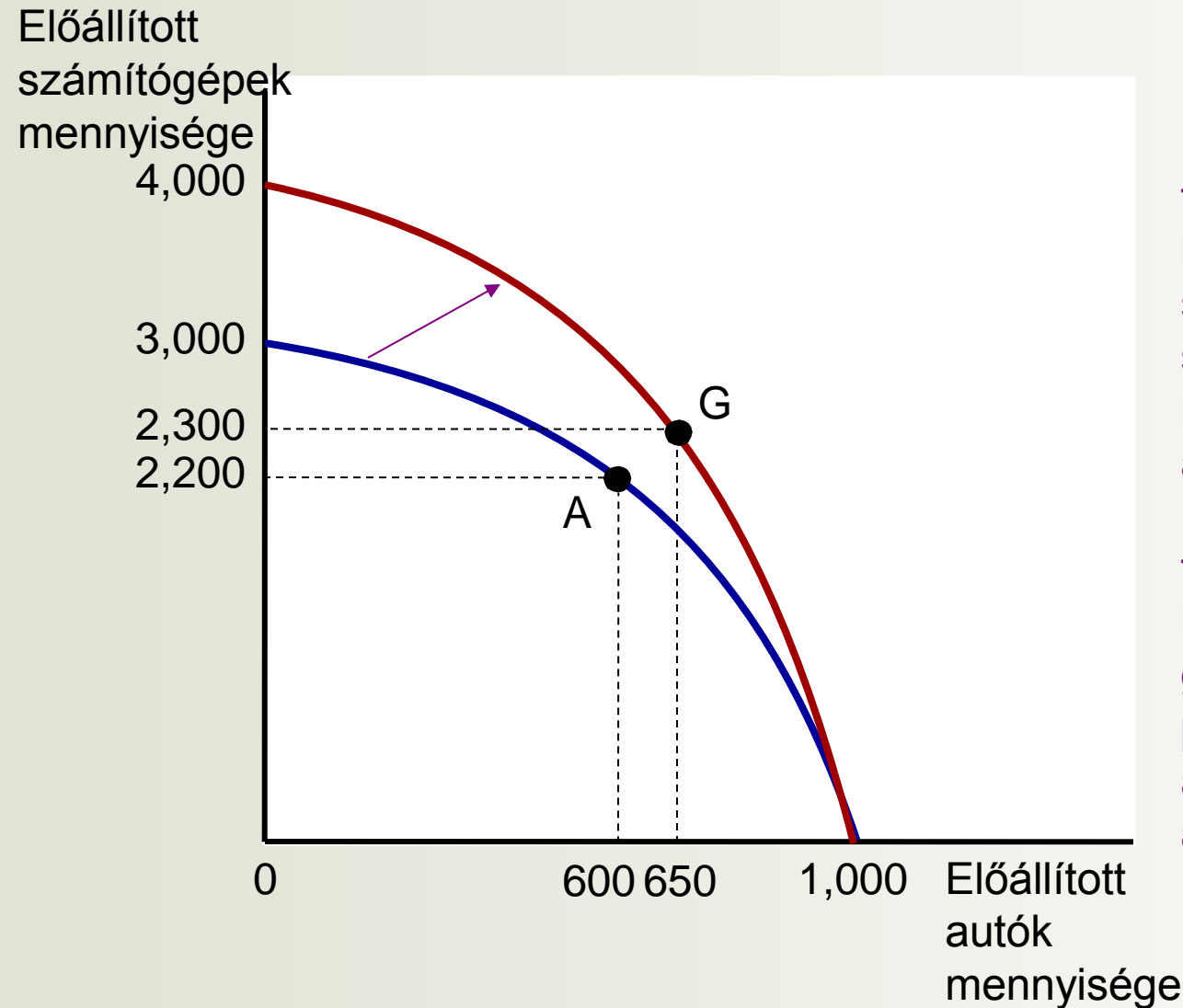
A közgazdász mint tudományos kutató

- Az egyik jószág alternatív költsége
 - Amennyit fel kell adni a másik jószágból
- Kifelé görbülő termelési lehetőségek határa
 - Egy autó alternatív költsége – legmagasabb
 - Gazdaság – sok autót és kevesebb számítógépet állít elő
 - Egy autó alternatív költsége – alacsonyabb
 - Gazdaság – kevesebb autót és sok számítógépet állít elő
 - Erőforrás specializáció

A közgazdász mint tudományos kutató

- Technológiai haladás
 - A termelési lehetőségek határa kifelé tolódik
 - Gazdasági növekedés
 - Mindkét termékből többet állítanak elő

A termelési lehetőségek határának kitolódása

Egy számítógépipari technológiai fejlődés lehetővé teszi a gazdaság számára, hogy több számítógépet állítson elő bármely adott mennyiségű autó előállításának esetén. Következésképp, a termelési lehetőségek határa kifelé tolódik. Ha a gazdaság A pontból G pontba mozdul, akkor mind a számítógépek, mind az autók termelése növekszik.

A közgazdász mint tudományos kutató

Mikroökonómia és Makroökonómia

- Mikroökonómia
 - A háztartások és vállalatok döntéshozatalát tanulmányozza
 - És hogyan lépnek kapcsolatba a piacokon
- Makroökonómia
 - A gazdaságot átívelő jelenségek tanulmányozása, úgy mint infláció, munkanélküliség, és gazdasági növekedés

A közgazdász mint politikai tanácsadó

Pozitív vs. Normatív elemzés

- Pozitív állítások
 - Azt próbálja leíni, hogy milyen a világ
 - Leíró
 - Bizonyítékok vizsgálata alapján megerősítés vagy elvetés
- Normatív állítások
 - Azt próbálja előírni, hogy hogyan kellene működnie a világnak
 - Előíró

A közgazdász, mint politikai tanácsadó

Közgazdászok Washingtonban

- Az Elnök Gazdasági Tanácsadó Testülete
 - Tanácsokat ad az USA elnökének
 - Megírja az éves gazdasági jelentést az elnöknek
- Pénzügyminisztérium
- Munkaügyi Minisztérium
- Igazságügyi Minisztérium
- Kongresszusi Költségvetési Hivatal
- Federal Reserve (Jegybank)

A közgazdász mint politikai tanácsadó

Miért nem fogadják meg mindig a közgazdászok tanácsait?

- Elnök
 - Gazdasági tanácsadók - Gazdaságpolitika
 - Kommunikációs tanácsadók
 - Sajtó tanácsadók
 - Törvényhozói tanácsadók
 - Politikai tanácsadók

Miért nem értenek egyet a közgazdászok?

- Közgazdászok – lehet, hogy nem értenek egyet
 - A világ működéséről alkotott alternatív pozitív elméletek érvényessége
- Közgazdászok – lehet, hogy különbözik az értékítéletük
 - Különböző normatív meglátások arról, hogy melyik gazdaságpolitikai beavatkozást kellene megvalósítani

Miért nem értenek egyet a közgazdászok?

Tudományos megítélésbeli különbségek

- Különböző megérzések
 - Az alternatív elméletek érvényességéről
 - A fontos változók méretéről
 - A gazdasági változók összefüggéseinek mérése
- PL.: A háztartás jövedelmét vagy fogyasztását adóztassuk?
 - Különböző normatív vélemények az adórendszeréről
 - Különböző pozitív vélemények az adó-ösztönzők megtakarítási hajlandóságra való hatásáról

Miért nem értenek egyet a közgazdászok?

Értéktéletbeli különbségek

- Péter és Paula – ugyanannyi vizet vesznek el a város kútjából
 - Péter jövedelme= \$50,000
 - Adó= \$5,000 (10%)
 - Paula jövedelme= \$10,000
 - Adó= \$2,000 (20%)

Miért nem értenek egyet a közgazdászok?

Érzet vs. Valóság

- Lakbér-szabályozás – kedvezőtlenül hat az elérhető házak mennyiségére és minőségére
 - Drága módja annak, hogy megsegítsék a társadalom leginkább rászoruló tagjait
 - Sok városban van lakbér-szabályozás
- Kereskedelmi korlátok – közgazdászok ellenzik
 - Bizonyos árukra importkorlátozások

Állítások, amikben a legtöbb közgazdász egyetért

Állítások (és annak a százaléka, hogy hányan értenek vele egyet)

1. A maximált lakbér csökkenti az elérhető lakások számát és minőségét. (93%)
2. A vámok és importkvóták többnyire csökkentik az általános gazdasági jólétet. (93%)
3. A rugalmas és lebegtetett árfolyamok hatékony nemzetközi pénzügyi megállapodásokhoz vezetnek. (90%)
4. A fiskális politikának (pl. adócsökkentés és/vagy a kormánykiadások növelése) jelentős ösztönző hatása van egy kevesebb mint teljes-foglalkoztatású gazdaságban. (90%)
5. Az Egyesült Államoknak nem kellene korlátoznia a munkaadókat abban, hogy kiszervezzék a munkákat külföldre. (90%)
6. Az Egyesült Államoknak meg kellene szüntetnie a mezőgazdasági támogatásokat. (85%)
7. Az államoknak és önkormányzatoknak be kellene szüntetni a professzionális sportok támogatását. (85%)

Állítások, amikben a legtöbb közgazdász egyetért

Állítások (és annak a százaléka, hogy hányan értenek vele egyet)

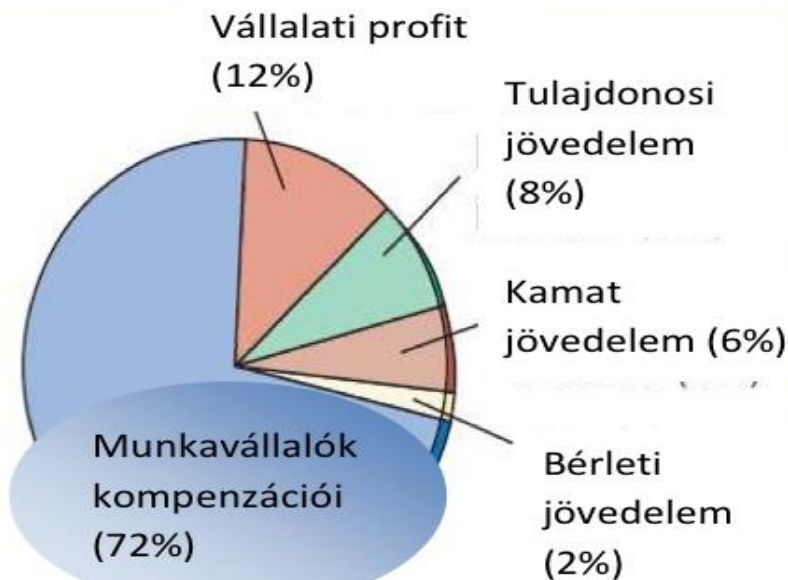
8. Ha a szövetségi költségvetést ki kell egyenlíteni, akkor ezt inkább az üzleti ciklus alatt kell tenni, nem pedig évente. (85%)
9. Ha nem változtatnak a mostani gyakorlaton, akkor a következő 50 éven belül fenntarthatatlan lesz a szakadék a társadalombiztosítási megtakarítások és kiadások között. (85%)
10. A készpénz-kifizetések jobban növelik a kifizetett jólétét, mint az ugyanannyi készpénznek megfelelő természetbeni juttatások. (84%)
11. A nagy szövetségi költségvetési hiány kedvezőtlenül hat a gazdaságra. (83%)
12. A minimálbér növeli a munkanélküliséget a fiatalok és a képzetlen munkások körében. (79%)
13. A kormánynak “negatív jövedelemadó” alapján kellene újjászerveznie a jóléti rendszert. (79%)
14. A szennyadók és piacosítható szennyezési jogok hatékonyabbak a szennyezés visszafogásában, mint a szennyezési korlátok bevezetése. (78%)

Grafikonok: egy rövid áttekintés

- A grafikonok célja:
 - Vizuálisan kifejez olyan gondolatokat, amik egyenletként vagy szövegesen kevésbé érthetőek lennének
 - Jó módszer arra, hogy megtaláljuk és értelmezzük a közös mintázatokat
- Egyetlen változó grafikonja
 - Kördiagram
 - Hisztogram
 - Idősor-ábra

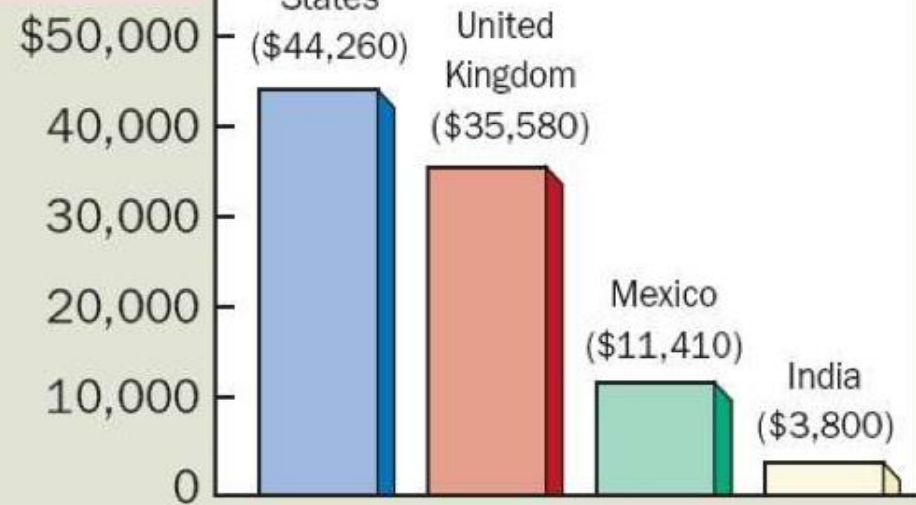
A grafikonok fajtái (a, b)

(a) Kördiagram

(b) Hisztogram

Egy főre jutó jövedelem 2006-ban

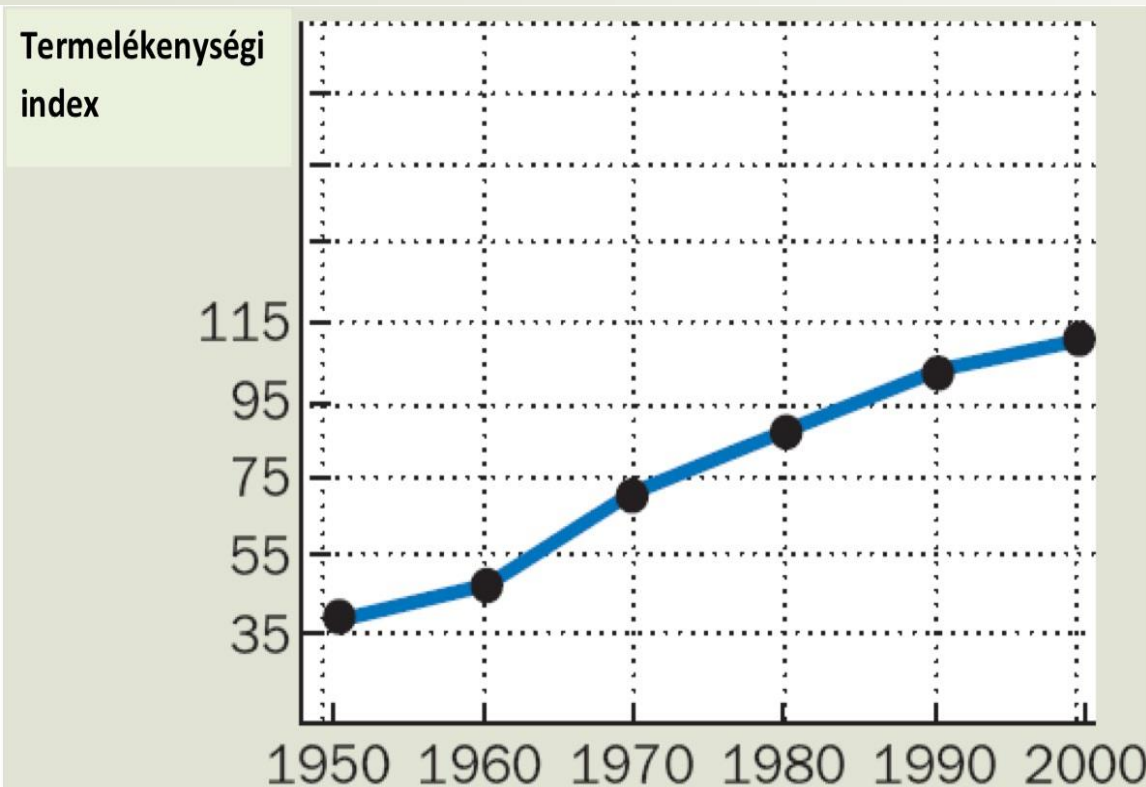

A kördiagram (a) megmutatja, hogy az amerikai nemzeti jövedelem milyen különböző forrásokból áll össze.

A hisztogram (b) négy ország átlagjövedelmét hasonlítja össze.

A grafikonok fajtái (c)

(c) Idősor-ábra

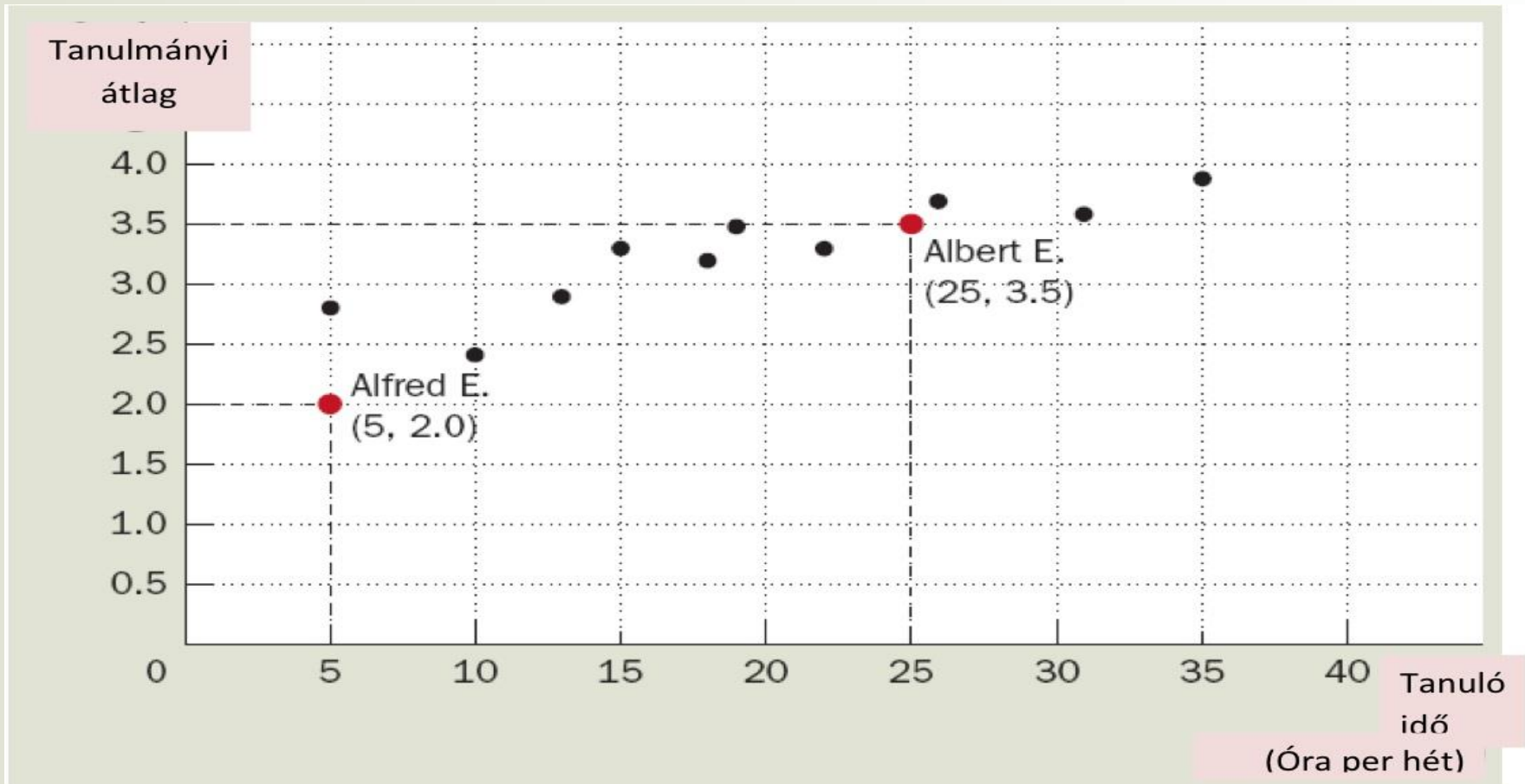

Az idősorábra (c) az amerikai üzletek munkatermelékenységét mutatja 1950-től 2000-ig.

Grafikonok: egy rövid áttekintés

- Két változó grafikonja: a koordináta-rendszer
 - Két változót ábrázol egyetlen grafikonon
 - Pontdiagram
 - Egymáshoz rendelt pontok
 - x-coordináta
 - Vízszintes elhelyezkedés
 - y-coordináta
 - Függőleges elhelyezkedés

A koordinátarendszer használata

A függőleges tengelyen a tanulmányi átlagot, a vízszintesen pedig a tanulásra fordított időt mérjük. A különböző pontok Albert E.-t, Alfred E.-t, és az osztálytársaikat jelölik. A grafikonon láthatjuk, hogy azok a diákok akik többet tanulnak általában jobb jegyeket kapnak.

Grafikonok: egy rövid áttekintés

- **Görbék a koordinátarendszerben**
- Adatok
 - Regények száma
 - Regények ára
 - Jövedelem
- Keresleti görbe
 - Egy jószág árának hatása
 - arra, hogy a fogyasztók mennyit akarnak venni belőle
 - egy adott jövedelemszinten

Az Emma által vásárolt regények

Price	Jövedelem		
	\$20,000	\$30,000	\$40,000
\$10	2 regény	5 regény	8 regény
9	6	9	12
8	10	13	16
7	14	17	20
6	18	21	24
5	22	25	28
	Keresleti görbe, D_3	Keresleti görbe, D_1	Keresleti görbe, D_2

A táblázat megmutatja, hogy hány regényt vesz Emma a különböző jövedelem- és árszinteken. Minden adott jövedelemszinthez, az árról és a keresett mennyiségekről való adatok alapján megszerkeszthető Emma regényekre vonatkozó keresleti görbéje. Ezt mutatja az A-3 és A-4 ábra.

Grafikonok: egy rövid áttekintés

- **Görbék a koordinátarendszerben**
- Negatív összefüggés a változók között
 - A két változó ellentétes irányba mozog
 - A görbe lejt
- Pozitív összefüggés a változók között
 - A két változó azonos irányba mozog
 - A görbe felfelé ível
- Elmozdulás a görbe mentén
- A görbe eltolódásai

Keresleti görbe

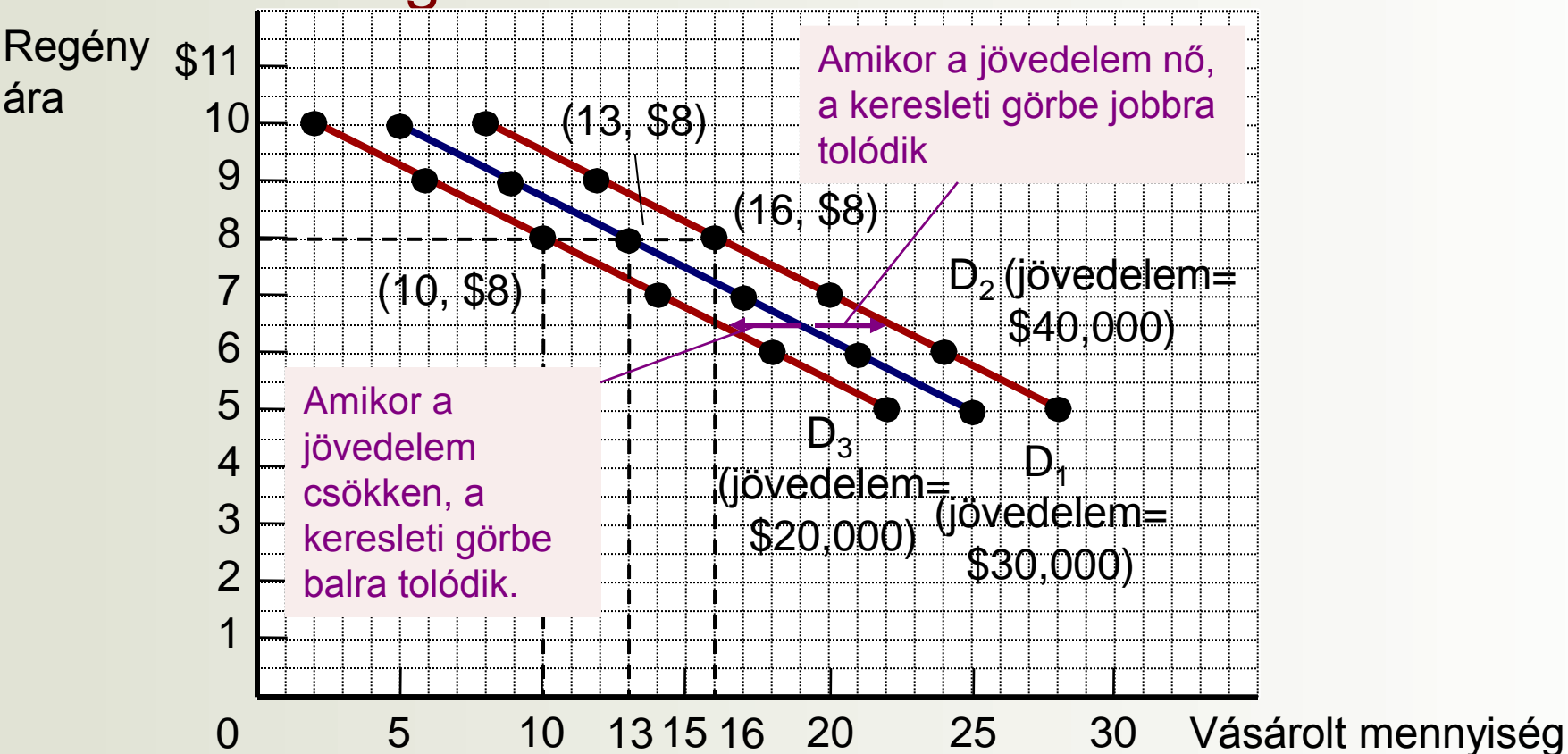
A regények
ára

A regényekből
vásárolt
mennyiség

A D_1 vonal azt mutatja, hogy hogyan függ az Emma által megvásárolni kívánt regények száma a regények árától, amikor a jövedelmét rögzített szinten tartjuk. Mivel az ár és a keresett mennyiség negatívan függenek egymástól, ezért a keresleti görbe lefelé ível.

A keresleti görbe eltolódásai

Emma keresleti görbének helyzete függ attól, hogy mennyi jövedelme van. Minél többet keres, annál több regényt fog megvenni bármely áron, és annál jobbrább van a keresleti görbéje. D_1 görbe mutatja Emma eredeti keresleti görbét, amikor a jövedelme évi \$30,000. Ha a jövedelme megemelkedik évi \$40,000-ra, akkor a keresleti görbéje D_2 -be tolódik. Ha a jövedelme lecsökken évi \$20,000-ra, akkor a keresleti görbéje D_3 -ba tolódik.

Grafikonok: egy rövid áttekintés

- **A vonal meredeksége**

- A megtett függőleges távolság és
- A megtett vízszintes távolság aránya
- A vonal mentén való elmozdulás

$$\text{Meredekség} = \frac{\Delta y}{\Delta x}$$

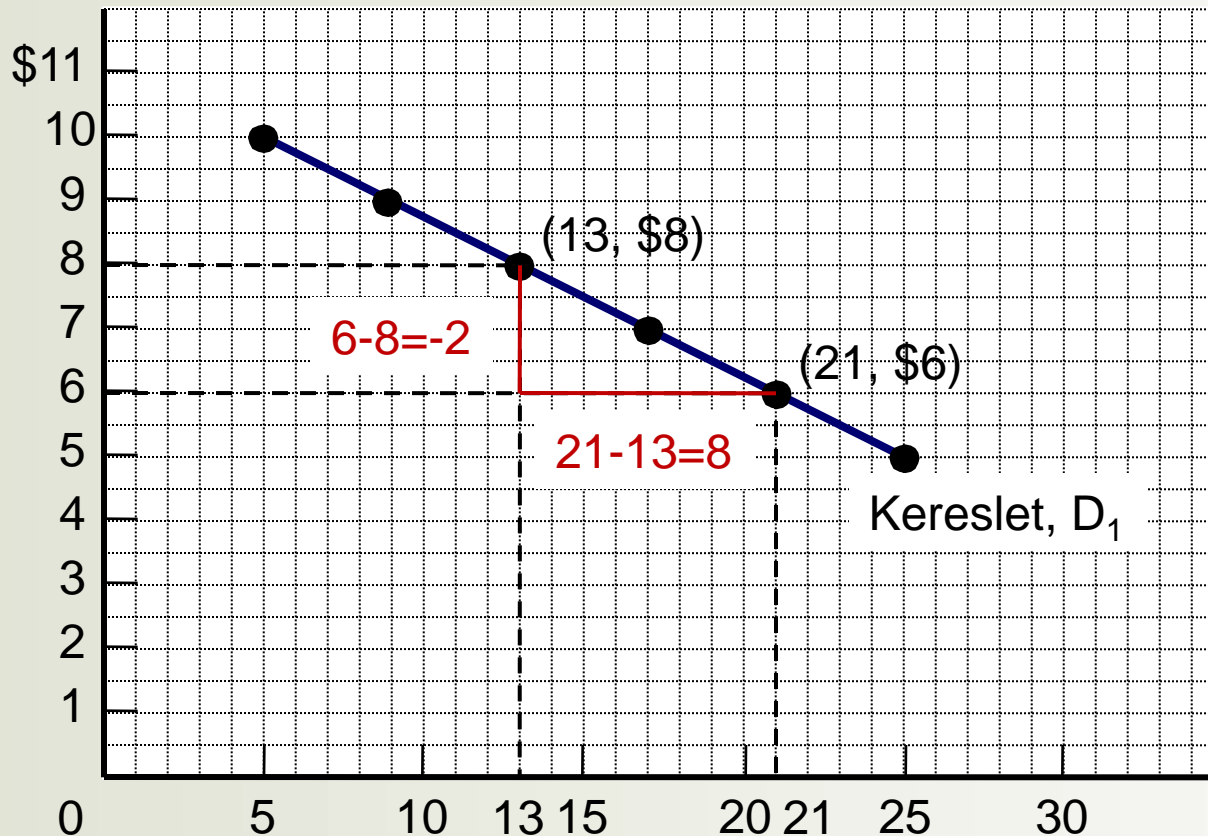
- Δ (delta) = változóbeli változás
- Az “emelkedés” (y-beli változás) elosztva a “haladással” (x-beli változás).

Grafikonok: egy rövid áttekintés

- **A vonal meredeksége**
 - Viszonylag lapos felfelé ívelő vonal
 - Meredekség = kis pozitív szám
 - Meredek felfelé ívelő vonal
 - Meredekség = nagy pozitív szám
 - Lefelé ívelő vonal
 - Meredekség = negatív szám
 - Vízszintes vonal
 - Meredekség = nulla
 - Függőleges vonal
 - Végtelen meredekség

Vonal meredekségének kiszámítása

Regények
ára

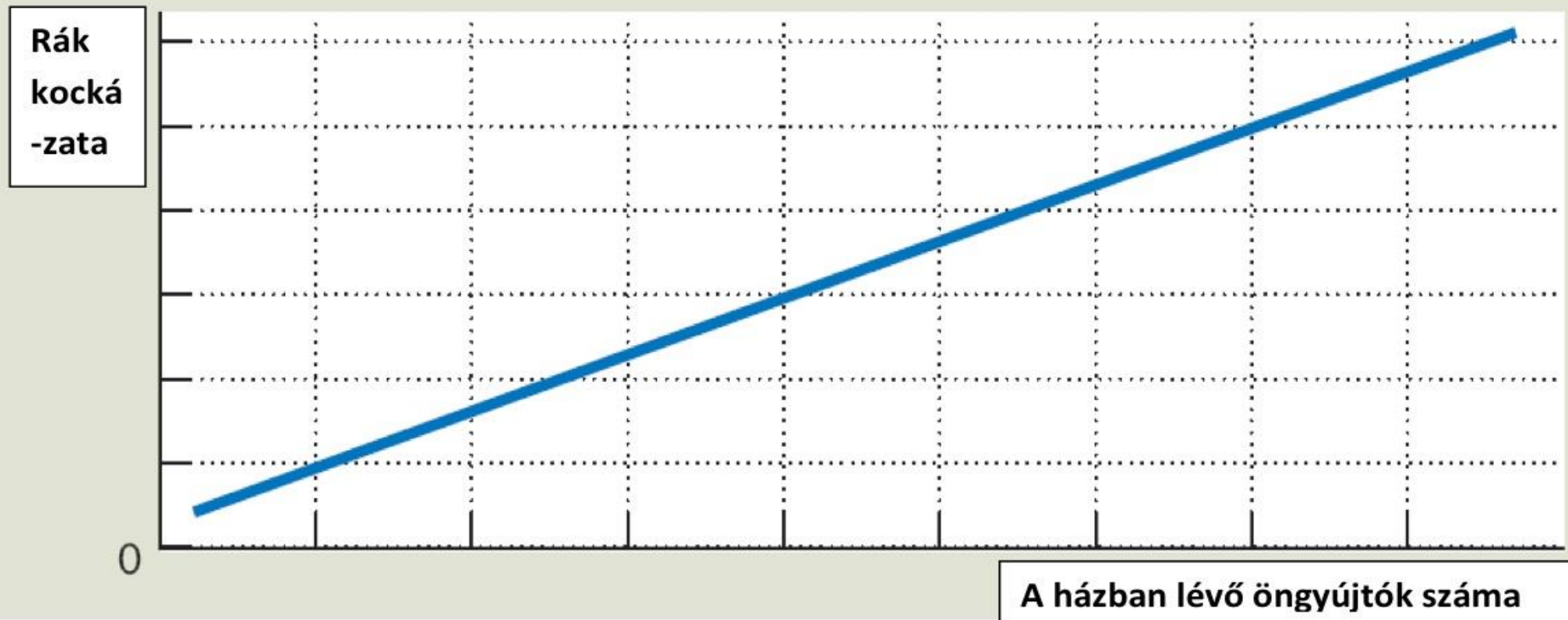
Regények keresett
mennyisége

Ahhoz, hogy kiszámoljuk a keresleti görbe meredekségét, megnézzük, hogy hogyan változott az x- és y-koordináta, ahogy elmozdultunk a (21 regény, \$6) pontból a (13 regény, \$8) pontba. A görbe meredeksége az y-koordináta változása (-2) osztva az x-koordináta változásával ($+8$), ami egyenlő $-1/4$ - del.

Grafikonok: egy rövid áttekintés

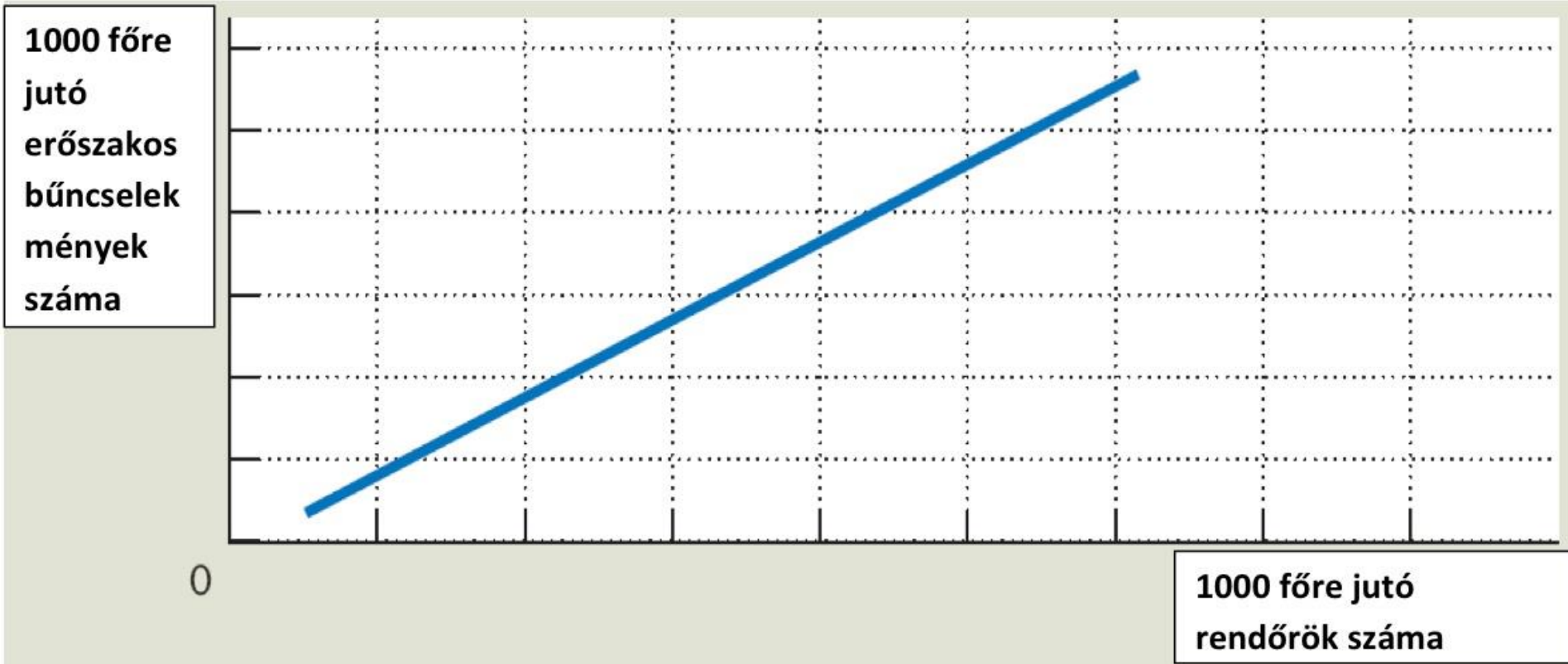
- **Ok és okozat**
 - Az események egy sora
 - Okozza az események egy másik sorát
 - Kihagyott változók
 - Megtévesztő grafikonokhoz vezetnek
 - Fordított ok-okozati viszony
 - Úgy döntesz, hogy A esemény okozza B eseményt
 - Tény: B esemény okozza A eseményt

Grafikon kihagyott változóval

Az emelkedő görbe azt mutatja, hogy egy több öngyújtóval rendelkező háztartás tagjai inkább lesznek rákosok, mint ahol kevesebb öngyújtó van. Ennek ellenére nem következtethetünk arra, hogy az öngyújtó-tulajdonlás rákot okoz, mivel a grafikon nem veszi figyelembe az elszívott cigaretták számát.

Fordított ok-okozati viszonyt sugalló grafikon

Az emelkedő görbe azt mutatja, hogy azok a városok veszélyesebbek, ahol nagyobb a rendőrök koncentrációja. Azt azonban nem mondja el a grafikon, hogy a rendőrök okozzák-e a bűnözést, vagy a bűntől szenvedő városok több rendőrt alkalmaznak.